

NÉPDALOK

Dr. Kiss Lajos

A SZLAVÓNIAI SZIGETMAGYARSÁG ÓSI NÉPZENÉJE

Kodály Zoltán egy – pár évvel ezelőtti – rádióelőadásából tudjuk, hogy a magyar folklór igen keveset hallott a jugoszláviai magyarság dallamkincséről, amelyről vajmi kevés adat áll rendelkezésre.

Pedig nálunk is vannak a folklór szempontjából igen értékes területek, amelyek elszigeteltségük folytán kevésbé lévén kitéve városi kultúrhatásoknak, sok érdekes és értékes dallamot megőriztek és átmentettek az ősi zene-stílusból.

Ilyen elzárt nyelvszigetet alkot négy szlavóniai magyar község: Laslovo (Szentlászló) ill. lakóik elnevezése szerint: László, Korog (Kórógy), Hrastin (Haraszi) és Retfala (Rétfalu).

(Retfala – Osijek külvárosa lévén – erős városi hatás alá került, s így e cikkemben mellőzöm ott szerzett adataimat.)

E községek eredete az Árpádok koráig nyúl vissza: magyar lakóit Szent László telepítette le. A lakosság földrajzi helyzete folytán – mivel nagy veszély esetén a környező tölgy-rengetegek és ingoványok óvták meg őket a végpusztulástól átvészelte a török uralmat, és átmentette ősi népikulturáját, amely a török idők után hatalmas virágzásnak lendült. És e kultúra szigetként emelkedett ki a környező népfajok tarkaságából, s mai napig tökéletesen megőrizte egységét és gazdag népi kincseit.

Hogy ez hogyan volt lehetséges, arra éppen az elszigeteltség ténye ad választ. E falvak elsősorban is kívül

estek a fő útvonalakon; környékük a legutóbbi időig erdős és mocsaras volt. Lakosságuk nyelvileg és vallásbelileg különbözött a környező szláv és német falvakétól, de sokat köszönhettek fennmaradásuk tekintetében a *belső* zárkózottságnak is.

Mindezen körülmények tették azt, hogy e falvak népe még a múlt század közepén is olyan életmódot folytatott, amely nem sokban térhetett el az Árpád-kori magyarság ősi népikulturájától. Ennek bizonyítékai: Kórógy és Haraszti ősi, faragott oszlopos, a székelyekére emlékeztető fatornácai; László egy mai napig használatban levő ősi építkezési módra valló lakóháza; a Kórógyon és Lászlón még meglevő csodaszép ősi női népviselet: a kebél; az ősi nyelvkincs és kiejtés és az ősi zenekultúrából átmentett dallamkincs, amely ma is *eleven valóság* e községek életében. Mert nemcsak a legöregebbek, hanem a középkorúak is mindmáig tudják és dalolják az ősi népi dallamokat, sőt nem megy ritkaság számba, ha a fiatalság ajkáról halljuk őket.

Mindebből az következik, hogy e falvak népe a maga szinte érintetlen sziget-kultúrájával a folklór szempontjából felbecsülhetetlen adalékokkal szolgálhat az ősi dallamstílus fejlődésének vizsgálatánál. E kis ismertető cikkemnek az a célja, hogy – habár helyszűke miatt nem terjeszkedhetik ki egész gyűjtött dallamanyagom közlétevére – nagy vonásokban és a legpregnansabb példákkal jellemezze ez ősi sziget-magyarság népzenejét: különös gondot fordítva azon dallamokra, amelyek a magyar népzene legősibb rétegeibe nyúlnak le.

Bartók Béla korszakalkotó művében mélyre szántó gondolatokban világítja meg a népzene fejlődésének fokozatait. Szerinte valamely népzene ősállapota valószínűleg *egyetlen* dallamkategóriát ismert, úgyhogy a vallási, a tánc- és alkalomhoz nem kötött dallamok mind egy stílushoz tartoztak. A fejlődés következő fokán kialakul-

tak az *alkalmi* dallamok egymástól élesen elkülönült kategóriái; míg harmadi fokon – visszaesésképpen – a nép elhagyja szertartásokkal egybekötött szokásait, s így a dallamkategóriák fölöslegessé válván, minden dallam minden alkalommal énekelhető. A mai magyar népzene e harmadik fejlődési stádiumban van, de őrzi nyomait a régmúlt idők alkalmi dallamkategóriáinak. Ezek lehetnek:

- 1) alkalomhoz nem kötött dalok
- 2) lakodalmas
- 3) sirató
- 4) arató (és egyéb munka)
- 5) párosító
- 6) regős és gyermekjáték-dallamok.

Vizsgálódásom elsősorban e dallamkategóriák nyomainak felderítésére irányult. A sirató dallamoknak semmi nyoma, csak öreg emberek emlékeznek rá, hogy valaha léteztek; a lakodalmas és párosító nóták nem annyira érdekesek, mert megvannak minden magyarlakta területen. (Pl. Zörög a kocsi stb.) Egy olyan dallamot azonban találtam, amelyet előadója 50 évvel ezelőtt tanult a szülőkétől, aki akkor 88 éves volt, s már csak egy versszakára emlékezett, s elmondta, hogy ezt a nótát akkor szokták énekelni, mikor a vizet elrekesztvén vesszőrostával az ún. veiz-zel halt fogtak.

1) *Poco rubato* $\text{♩} = 72$

Re-ce ru-ca kör-be hol van a ve-iz-be

gye-re kis-an-gyal-ka-dm fog-juk ki be-lő-le!

Ered. zóróhang

LÁSZLÓ, ÖZV. GYÖKE ILLÉSNE
KÁNTOR MÁRIA, 58 É.

2. Szeretëm a szépet
Viselëm a kéket,
Kincsem, én angyalom
Mégsem hagylak téged	4. Egyszer meglátalak (sic)
Mingyárt szeretelek
Kedvembe vetelek
Halálíg szeretlek
3. Hat nap van egy hétben
Hetedik vasárnap.
Bárcsak kisangyalom
Téged láthatnálak	5. Azt tudom, édesem,
Hazudok előted,
Pedig drága rózsám
Majd meghalok érted
6. Vagy meghalok érted,
Vagy enyéme teszek,
Vagy piros véremmel
Földet festék érted.	

Annál több nyoma maradt a *tánc*cal egybekötött *népszokásoknak*, melyekhez mindig ugyanazokat a dallamokat használták. Ilyen népszokás volt Lászlón a kalalázás és rēzálás, Kórógyon pedig a dērēnkázás.

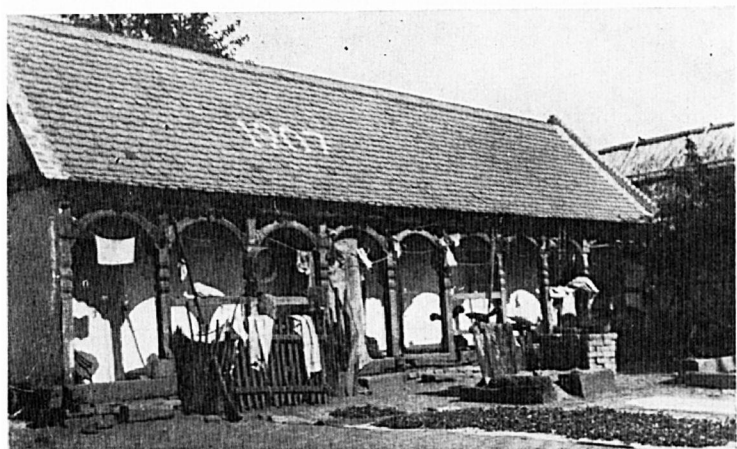
A kalalázás abból állt, hogy a lányok vasárnap és az ünnepeken istentisztelet után, baljukban selyemkendőt tartva, jobbjukkal a pajtásnőjük kendőjét fogva, hosszú, színpompás láncban, énekszóval vonultak végig a falun a főtéren levő tánc helyig. Ott aztán kezdetét vette a tánc: a rēzálás. Ez meg rezgős, riszálós tánc volt, amelyekhez dalolva adták a ritmust. E táncdallamok rengeteg strófából álltak, hogy a hosszúra nyúlt tánc alatt ne kelljen ugyanazt a szöveget ismételgetni. A kalalázás egy ősi dallama:

SZLAVÓNIAI MAGYAR ÉPÍTKEZÉS

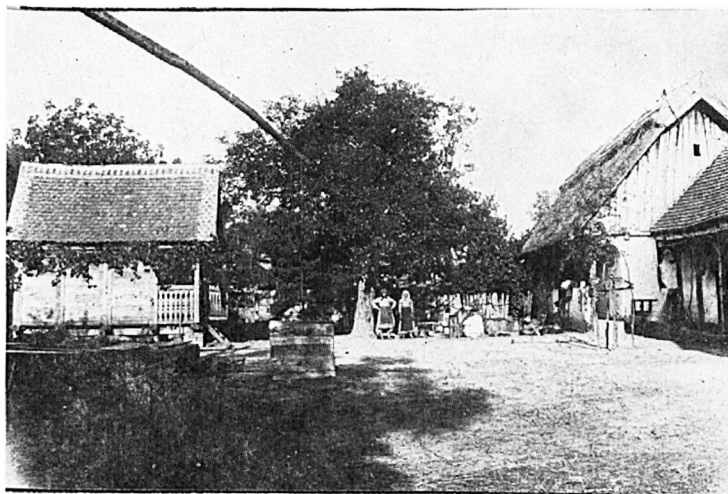
Kőrögyi főutca

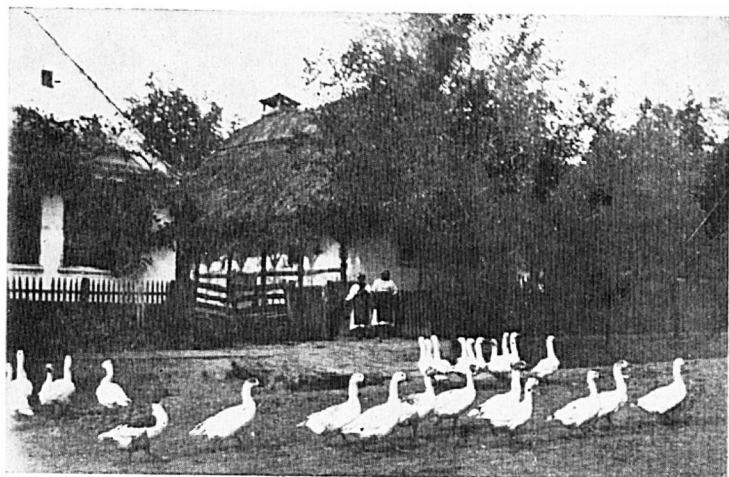

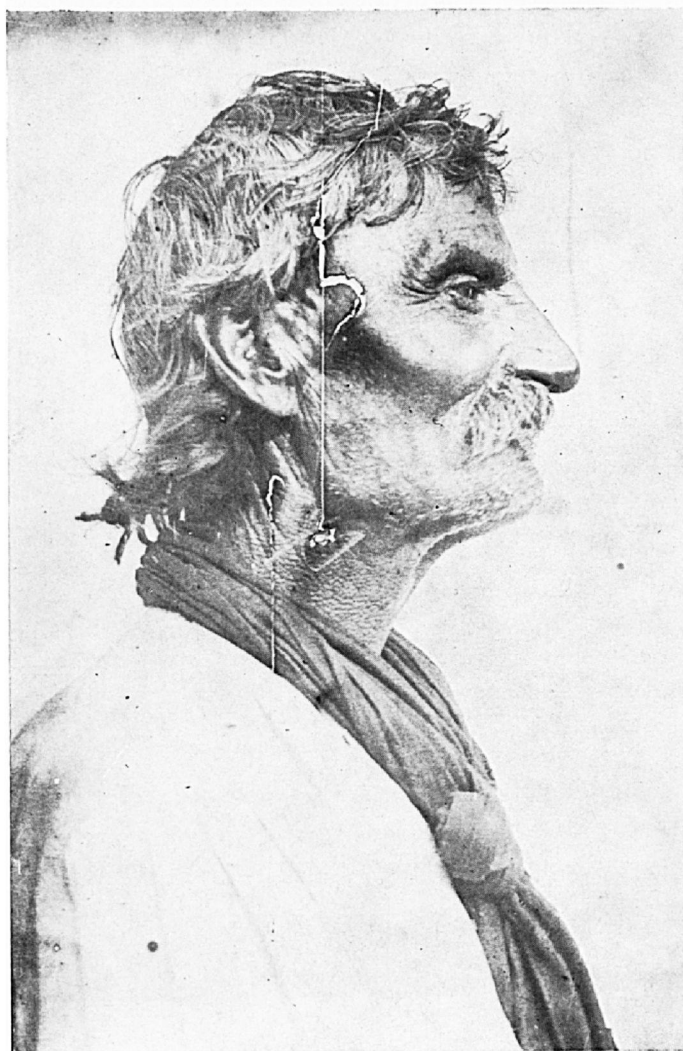

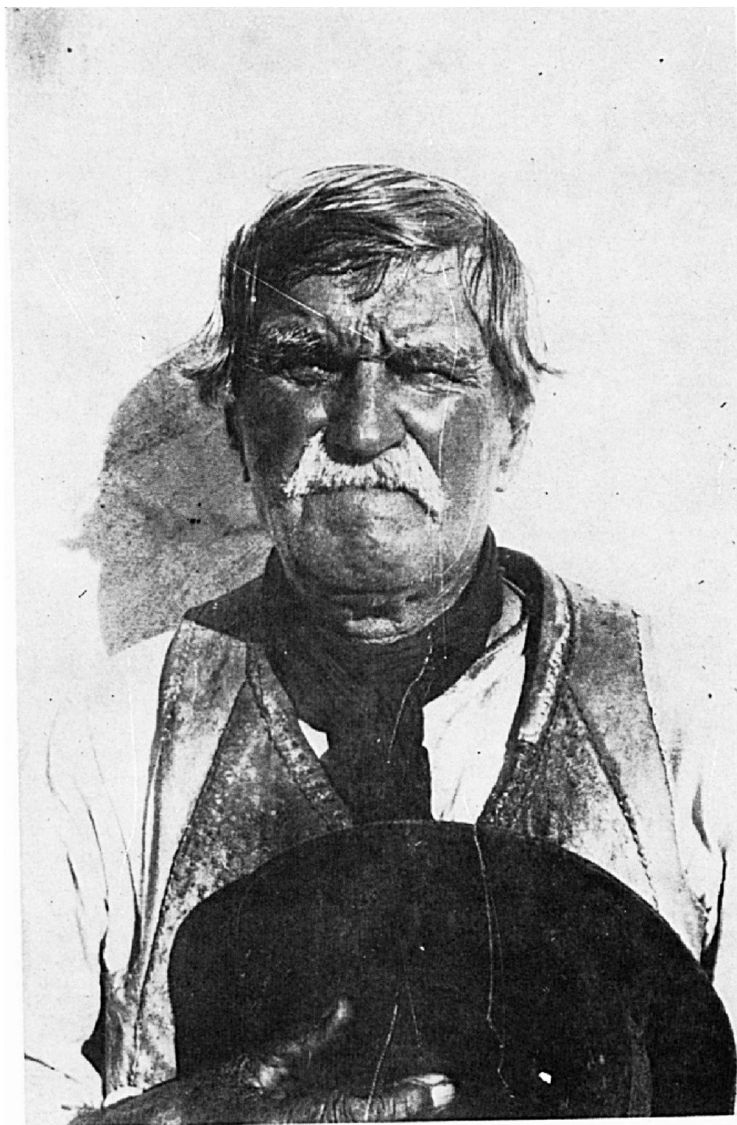
SZLAVÓNIAI MAGYAR ARCOK

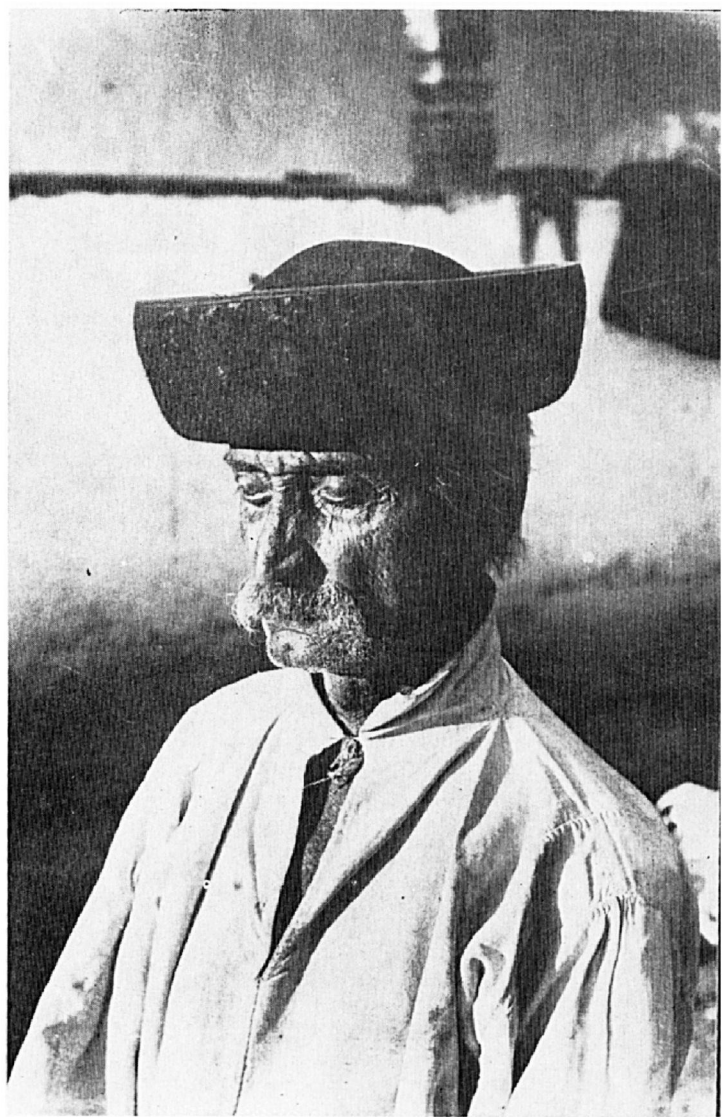

SZLAVÓNIAI MAGYAR NÉPVISELET

Lakodalmi komák feldíszített komabottal (Király János felv.)

Kórógyi férfi és női viselet (Penavin Olga felvétele)

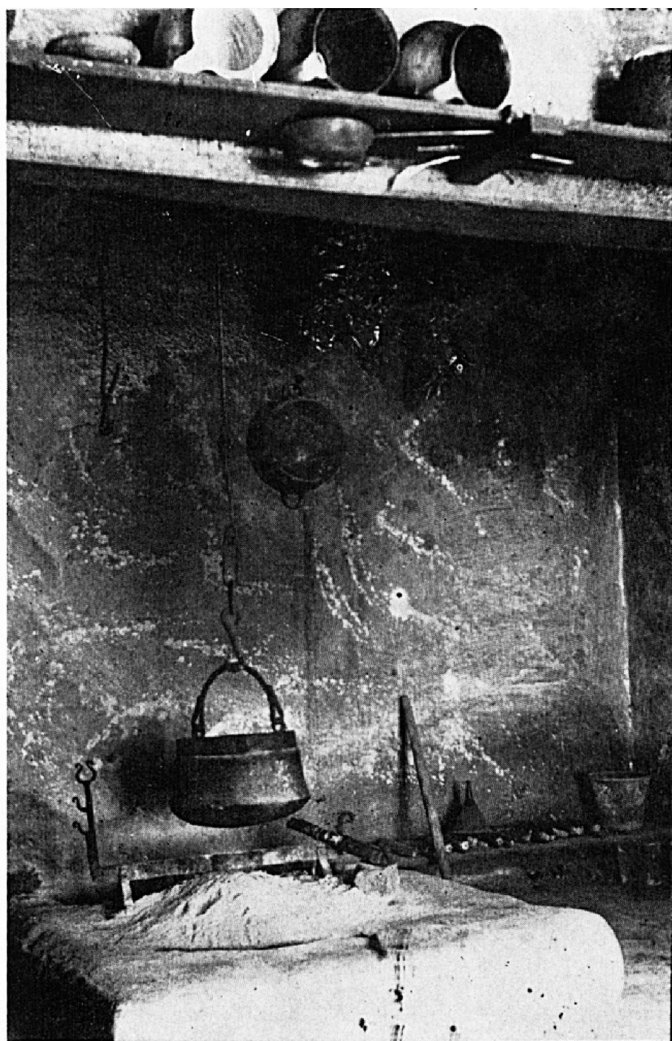

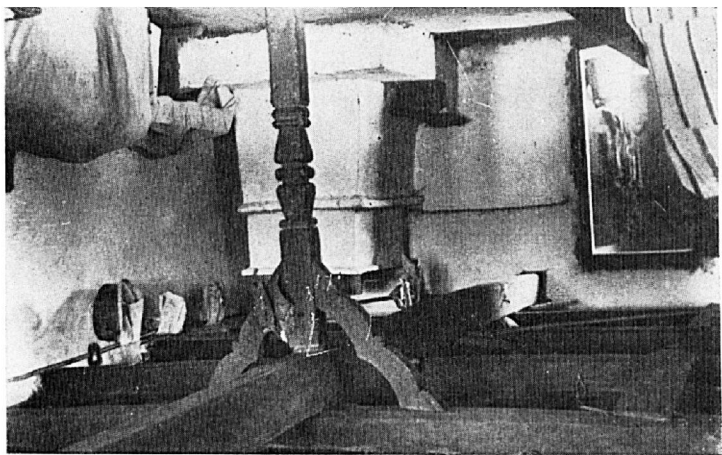
SZLAVÓNIAI HÁZAK BELSEJE

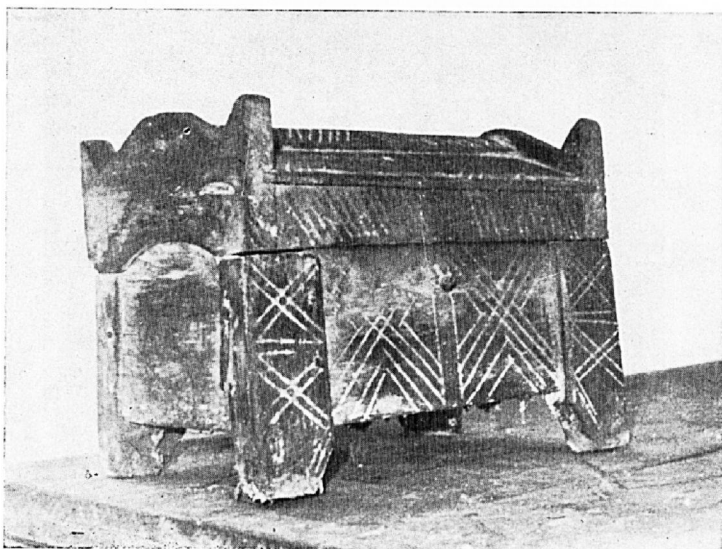
Szabad tűzhely

Szabad tűzhely

Konyha

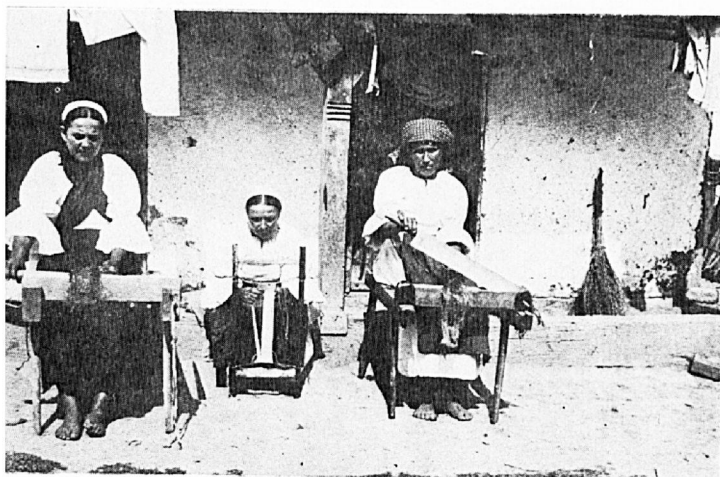

Kócsag (Kórógy; Király János felvétele)

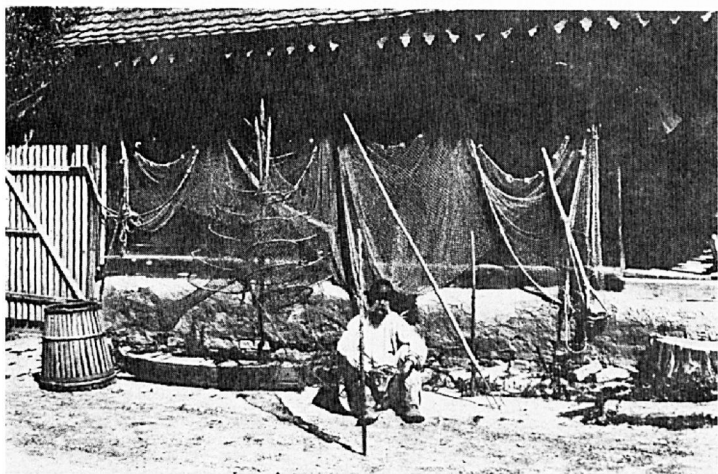
MÉHESEK (KÓRÓGY)

MUNKA, MUNKAESZKÖZÖK

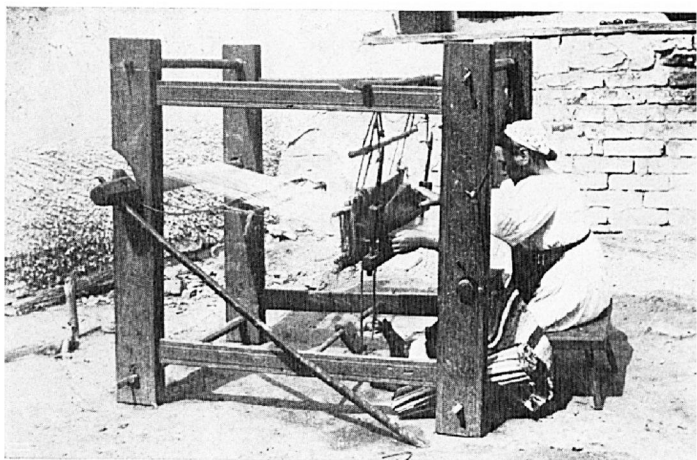
Asszonyok munka közben

Halászszerzőmök

Fonalat sodró asszony

Szövőszék

Gereben (Kórógy; Penavin Olga felvétele)

Kendertiló (Kórógy; Penavin Olga felvétele)

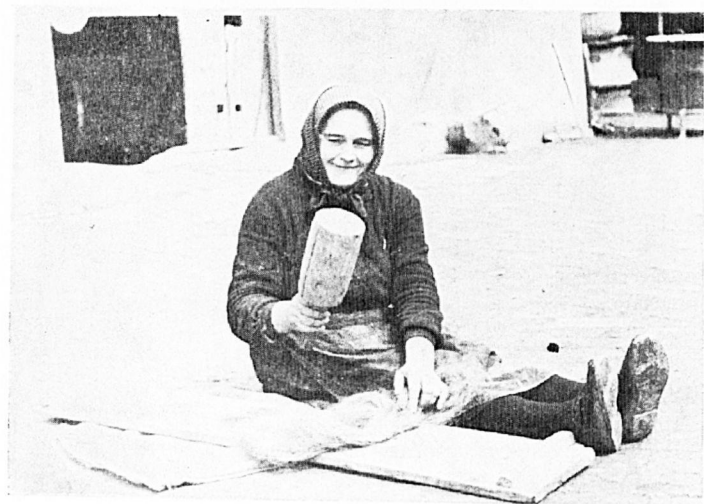
Szövőszék (Kórógy; Király János felvétele)

Rokka (Kórógy; Penavin Olga felvétele)

Kazalrakás (Kórógy; Sipos Károly felvétele)

Sulyok (Kórógy; Penavin Olga felvétele)

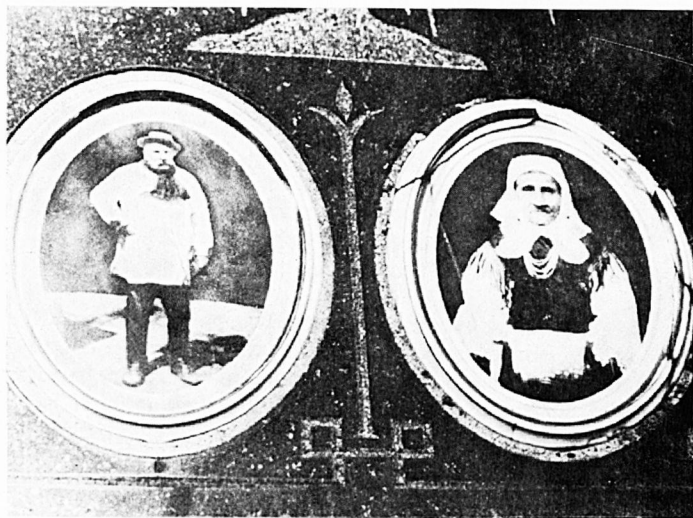
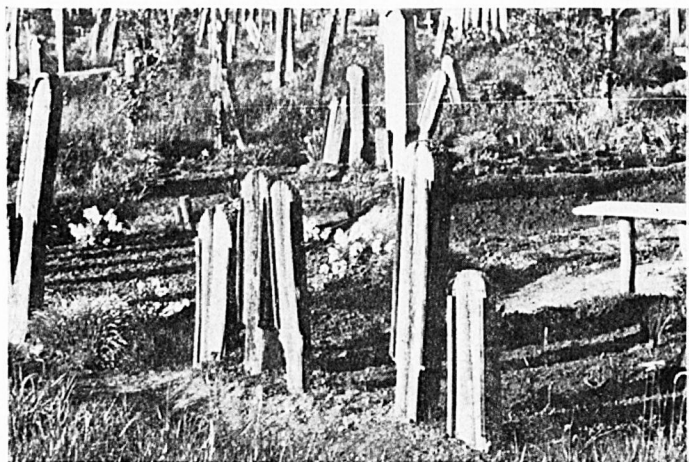

Kemence (Kórógy; Király János felvétele)

KALODA

A KÓRÓGYI TEMETŐBŐL

LÁSZLÓ, KOVÁCS JÁNOSNÉ KUN ÉVA, 58 É.

2. Hat nap van egy hétbe
 Hetedik vasaórnapi,
 Baórcsak kedves rózsám ihajla
 Egyszer láóthatnaólak valaha.
3. Csak egyszerű láóttalak
 Mingyaórt szerettelek
 Kedvembe vittelek
 Halaóllg szeretlek.
4. Szeress rózsám, szeress,
 Ha szegény vagyok is,
 Laóm én is szeretlek
 Ha egy inged van is.
5. Verd mēg Isten, verd mēg
 A szeretóm anyjaót,
 Mer nem atta nekem
 Az ő barna fiaót.

A rēzálás dallamai részben újabb keletűek, ami érthető, hiszen éppen a *táncokra* hat legerősebben a városi kultúra, forgalomba hozván a »divatos« nótákat. De azért akad ősi, eredeti dallam is a »rēzálásra«, a szövegek pedig jórészt régiek, amelyeket ráhúztak az újabb dallamokra is.

Az 1. sz. dallam egyik őstípusa a három falu népzenejének, nemcsak halászdallamként szerepelve, hanem táncra is alkalmazva. Bizonyítja ezt az, hogy Harasztin ugyanerre a dallamra éneklék azokat a szövegeket, amelyeket Lászlón a „rezálási” dallamokra énekelnek.

Mielőtt azonban a többi példára rátérnék, szólnom kell az ősi stílus jellemző tulajdonságairól. Ezek: az ötfokú hangsor és az alsókvinten ismétlődő dallamszerkezet. Kodály Zoltán megdönthetetlen érvelése alapján az ötfokúság és az említett szerkesztésmód adják a magyar népzene legősibb rétegét, melyet még Ázsiából hozott magával, s amely pár száz dallamunkban mai napig is megvan, s amelynek szerves folytatása a mai példátlan virágzásban levő újabb dallamstílus.

Mind az ötfokúság, mind az alsó kvinten ismétlődő szerkezet *a legtöbb esetben* kimutatható a szlavóniai sziget-magyarság ősi stílushoz tartozó dallamaiban.

Az 1. sz. dallam ilyen ősi szerkezetet mutat – bár a dallamnak egy kvinttel mélyebben való ismétlése nem történik hangról hangra. Lesznek azonban olyan példák, ahol az ismétlés tökéletes; de olyanok is, amelyeknél az alsó kvintválasznak csak nyomai lelhetők fel.

A 2. sz. dallam *tiszta ötfokú*: de igen sok dallamban, szerepel a teljes 7-fokú skála minden hangja, és mégis az ötfokúság adja meg a dallam jellegét.

Az ősi stílusnak fontos tulajdonsága a dallamsorok egyenlő szótagszáma (izometrika). Eredetileg *ilyen* lehetett a 2. sz. dallam is s a refrénszerű tódlék (ihajla, valaha) későbbi eredetű. Erre vall a dallam egy harashti változata, ahol csak a 2. refrén (valaha) van meg, az első hiányzik. (Ugyanígy hiányzott talán az őseredeti alakban az 1. refrén is.)

A következő dallamok a rezálás tipikus táncdalai:

3 *Tempo giusto* ♩ = 168

Lát-tad-é, lát-tad-é Az én ku-da-i-mat?

Ti-zen két-ten vol-tak, Mind fe-hé-rek vol-tak.

LÁSZLÓ, ID. GYÖKEMATI SÁNDOR, 80 É.

2. Arass, rózsáom, arass,
Mégadom a garast.
Ha én még nem adom,
Megadja galambom.	4. Verje még az Isten,
Veretlen nő hagyja,
Ki ja szeretőjét
Fársángba elhagyja.
3. Az én keszkenőmnek
Szélle ja közepe.
Elhagyott szeretőm
Fársáng közepibe.	5. Mit ér a hat ökör
Hosszi istaólóba
Ha nincsen szeretőm
Cifra nyoszolyaóba.

Ennek az érdekes dallamnak $7/8$ -os ritmusa úgy keletkezhetett, hogy két-két eredetileg $3/8$ -os ütem közé egy-egy nyolcad ékelődött a tánclépések közben való derék-riszálas céljából:

4 *Tempo giusto* ♩ = 96

Vé-kony dészka ke-rí-tés, Áót-laót-szik az ő-le-lés.

5. var.

Ő-lelj ró-zsaóm ked-ved-re, Ném haányjaók a szé-méd-re.

PÖTE ISTVÁNNÉ DEZSŐ JOLÁN, 56 É.

2. Ha azt tudnaód, amit én,
Ki gálámbja vagyok én!
Nem vágyok én egyébé,
Csak a kedves rózsaoomé!
3. Az én rózsaoóm karjai
Nem akarnak hajlani.
Még kell annak hajlani,
Ha még akar ölelni.
4. Kis alacsony, barna szűz,
Ég a szömöd, mint a tűz.
Ha az enyém úgy égne.
Szaóz aranyat mégérne.
5. Azt mondtad, hogy elvöszöl,
Majd, ha szántol, elvétöl.
Szaóntottaól, el is vetöttél,
Rólam elfelejtköztél.
6. Jól megrézaóld a farod,
Kinek anni akarod.
Annak adom a farom,
Akinek én akarom

A 4. sz. dallam újabb keletűnek látszik; míg az 5. sz. a bácskai Bogojevón nyolc szótagú dallamsorokkal *tökéletes* alsó-kvint válaszos szerkezettel fődallama az ottani ősi »tüsköm« táncnak.

5 *Tempo giusto* ♩ = 120

I-hat naom én, de nincs mit. Ba-rért küldnék, de nincs kit!

Be-teg az én ga-lam-bom, Még is el-mén, ha mon-dom.

LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, 48 É.

2. A szép asszony messzi laót,
 Borért küldi az uraót.
 Míg az ura borért jaórt
 Nyalka fattyú naólla haólt.

A kórógyiak hagyományos ősi tánca a »dērenkázás«. Ennek lényege: lassú $\frac{4}{4}$ -es ütem egy-egy negyedére. 1) oldallépés, 2) a másik láb odahúzása, 3) lábujjhegyre pipiskedés, 4) alapállásba ereszkedés. Ezt a táncot – hasonlóan a rézáláshoz – csak a lányok és fiatalabb menyecskék járják. A táncnak csak kezdete volt lassú, mert amikor belemelegedtek: »ugrattak, szaladtak, frissen jaórtaók«. Sőt a kislánykák is beleelegyedtek a nagyok táncába: a körön kívül maradva a nagy lányok hajfonatába csimpaszkodva forogtak velük.

6 *Tempo giusto* ♩ = 124

Ti-zen ket-tő még ket-tő az ti-zen-negy, Ő te szé-gény

bar-na kis-lány ho-vó még El-me-gyek a ré-gi sze-re-

tőmu-ladn, Még kér-de-zem, sze-ret-ē még i - ga-zadn.

KÓRÓGY, IZSÁK JÓZSEF, 49 É.

Tipikus »dērénka« dallam, a régi stílus újabb keletű termése (mint a 11 soros A osz. dallamok általában.)

[7] *Tempo giusto* ♩ = 104

Duny-hadm párnaom de haj-lik, Fe-kűdj le ró-zsaom a fa-lig!

Ki-mu-la-tom vé-led ma-gam haj-na-lig, Még az a vén u-rad a-lu-szik.

KÓRÓGY, ID. LOSA ISTVÁN, 58 É.

A táncdalok dallamkategóriája mellett fontos a gyermekjáték dallamoké. Ezeket egyik gyermek a másiktól tanulja el, s így kevésbé lévén alávetve idegen befolyásnak, fontos tanulságok vonhatók le belőlük a stílusfejlődés szempontjából. Helyszűke miatt csak két remekbeszabott dallamot közlök. Az első: a jól ismert bájos párbeszéd bárányka és aggódó gazdasszonya közt:

[8] *Tempo giusto* ♩ = 78

Hol jár-taól baó-rân-kaóm? Ker-tek a-latt

asz-szon-kaóm Ker-tek a-latt asz-szon-kaóm.

PÖTE ISTVÁNNÉ DEZSŐ JOLÁN, 56 É.

2. Mit ettél baórânkaóm? —
Zöld füvet, asszonykaóm. —
Mit ittaól — ?

- Folyóvizet — ?
 4. Mëgvertek-ë — ?
 Meegvertek — — .
 5. Mível vertek — ?
 Furkósbottal — ?
 6. Hogyan sírtál — ?
 Mehe-mehe — .

Eredetileg izometrikus, kétsoros dallam lehetett ötfokú hangsorral és az említett kvintelő szerkezettel. A fejlődés folyamán az 1. sor ismétlésével és egy 4. sor hozzáadásával 4-soros, heterometrikus (egyenlőtlen szótagszámú) nem tökéletes kvintisméltéses szerkezetű s az eredeti ötfokúság helyett (szintén nagy régiségre valló) fríg skálájú dallam lett belőle.

A 9. sz. »Tücsök-lakodalom-« azért érdekes, mert szerkezete teljesen megegyezik, hangtartalma pedig hasonlóságot árul el a sok száz kilométerre lakó bukovinai csángók egy hasonló szövegű dallamával. Szóval abból a korból való, mikor a két nyelvsziget még szoros kapcsolatban volt a törzsmagyarsággal! Szövege sajnos már csak töredék.

⑨ *Tempo giusto* ♩ = 110

A me-ző-be a trü-csök hád-za-son-ni ké-szül
 Ő-lel-ges-se a le-gyet, El a-kar-ja ven-ni.

GAJNOK ISTVÁN, 60 É.

2. Elvinnék tő, kis légy,
 Ha kicsi nē volnaóll —

Hozzaód mennék, te trücsök,
Ha görbe ne volnaó!

3. Szénaóbból van a laóbad,
Vijaszból a haótađ;
Ha a széna meggyúlad,
Elolvad a haótađ! —

4. Elmentek a vőfények
Naósznagyot keresni.
Bekocogtat a medve,
Hogy ő naósznagy lenne.

5. A vőfény a botjaóra
Szép kendőket venne.
Odaszalad a farkas,
Hogy mészaóros lenne,

6. Róka lész a szakaócsné,
Nyúl a hurka-tőűtőü
Kutya a pacalmosó
— — — — — (nem tudta)

7. Gólya lész a pikulaós,
F. .. gém a prímaós,
Zöld béka a bögőűs,
Szúnyog a szekundaós.

Most pedig lássunk néhány olyan ősi dallamot, amelyek talán legjellemzőbbek a szlavóniai magyarság zenei stílusára.

Ezek közül is egyike a leggyönyörűbbeknek az itt következő:

KÓRÓGY, IFJ. PÉTER ISTVÁN, 43 É.

2. Aójj mēg holou, ájj mēg,
Had űzenek tőülled
Apaómnak, anyaómnak,
Jegybéli maótkáómnak!
3. Látod-ē angyalkaóm
Azt a szaóraz nyáarfaót?
Majd, ha az kizőüdül,
Ákor mēgyēk hozzáód!
4. Rab vagyok, rab vagyok,
Szabadulaóst vaórok, (csak)
A jó Isten tugya,
Mikor szabadúlok.
5. Ha mēgszabadúlok,
Oly fogadaóst tēsžēk:
Mindēnap haóromszor
A templomba mēgyēk.
6. Ot sēm imaódkozom
A mēgholt hívekért,
Hanēm azokért a
Szēgény jó rabokér.

Ez az ősi dallam még ma is közszájon forog, szinte e terület egyik fődallamának mondhatnók! Négy változatát jegyeztem fel különböző szövegekkel. Ugyanez

a dallam szerepel Bartók: A magyar népdal c. művében. (40 p.), a kórógyiak még jól emlékeznek a gyűjtőre: Garay Ákosra. Véletlenül éppen azok, akiktől e dallamot lejegyeztem, vitték, mint 10—12 éves gyerekek Garay után a fonográfot és a – pálinkát (amely az énekesek hangulatba hozására kellett). Az az öreg, aki a fonográfba énekelt, Borka János, akkor 70 év körüli öreg volt.

E dallam ősi alsókvintes szerkezetével, fríg hangsorával, dús énekesítéseivel csodaszép példája az ősi stílusnak. Lejegyzése alkalmával mind a 8—9 jelenlevő énekes *együtt* is eldalolta s a cifrázások jórészt hajszálla megegyeztek. Csodás bájt adnak az előadásnak a terc és szeptima magasabban való vétele által előállt kissé lágyított, bővített másodok (esz-fisz, asz-h, melyeknél a h és a fisz mélyebbek az eredetinél).

Ugyanezt a dallamot Harasztin »Lóra, csikós, lóra« szöveggel éneklük, s ez a változat átjutott a bácskai Bogojevóra, ahol némi szerkezeti és dallami módosulással ma is kedves nótája a falunak. Sőt a harashti fiatalság ma Petőfi »Fürdik a holdvilág«-jának szövegére éneklí ugyanezt a dallamot! (Érdekes példa a szöveg-vándorlásokra.)

Egy másik közkedvelt ősi dallama a három községnek az itt következő, amelynek elterjedtségét bizonyítja az a körülmény, hogy 14 versszakot jegyeztem fel szövegeiből; melyekből néhányat itt közlök.

11 *Parlando* ♩ = 132

Kis pej lo-ven az út mel-lelt Mind lő-le-gel - te a fü - vet.

Rab-ban e-sélt a gaz daó-ja, Nincs ki gon-dot vi-sel raó-ja.

KÓRÓGY, ZÁKÉ JÁNOS, 42 É.

2. Maór megmondtam bús gerlice,
Nē rakj fészket út szélire:
Mert az úton sokan jáórnak,
A fészkedre raótalaólnak.
3. Kétkerekű kocsin jáórok,
Gyün az esső, majd mēgaóznak,
Ha mēgaóznak, megszaóradok,
Mégis a rózsáómmal haólok.
4. Azt gondolod, mindig így lész,
Hogy szeretőm sohasem lész?
Dehogy nem lész, de maór van is,
Naóladnaól szebb viragszaól is.
(Lászlói szövegváltozat:)
5. Azt gondolod, hogy én baónom,
Hogy tetőled el köll vaólnom?
En előttem az csak aólom,
Nem magad vagy a vilaógon.
6. Azt gondolod, hogy szeretlek,
Ha egy kicsit mēgőllelek?
Kétszaózsor is mēgőllelek,
Mégse igazaón szeretlek.

A nép képzeletét megihlette a betyárvilág romantikája; a betyárookban az egyéni szabadság legendás alakjait látta, akikkel a régi török harcok hőseit helyettesíthette költészetében. Mind a három községben közismert ez a dallam, melynek lászlói változatát közlöm.

122 *Parlando* ♩ = 128

Bé tyaór gye-rök a-latt ző-rög az ha-raszt. Nyaór de-re-kaón
 ía-ka-ro-szik a pa-raszt. Ugy el haóny-ja ke-zit lá-baót,
 El a-lu-szik: el-haj-tom a hat ök-rét.

LÁSZLÓ, LAVADA JÓZSEF, 40 É.

2. Csak egy éjjel hajthassam le lopottban,
 Maj azutaón elhajtom én igazban,
 Nem kell nékem sem nótáros, sém bíró:
 Talaólkozik bétyaór közt pakszus-író!
3. Bétyaórlegény sétaól a zöld erdőbe,
 Gondolkodik, lefeküdjön-é vagy sē.
 Nyaórfalevél a cifra nyoszolyaója,
 Gyöngyharmat a takarodó dunyhaója.
4. Jaj Istenöm, mit fogtak a fejemre,
 Kilenc csikót, kilenc lovat fognak râm!
 De én aztat nem vaódolom, nem töttem,
 Mert akkor is babaóm mellett feküttem.

Érdekes dokumentum számba vehető a következő két dal. Előadójuk »apikaó«-jától tanulta, aki 1860—61-ben katona korában egy füzetre való szöveget írt le. (E füzetet nekem adta az előadó.) Az elénekelt szöveg (érthetően) teljesen megegyezik a lejegyzettel. Ennek érdekes ortográfiája fényt vet egy különös körülményre: az idősebbek »selypítésére« akik e nyelvtérületen követ-

kezetesen felcserélik az s – sz – mássalhangzókat. Kántor József említett 1860-ból eredő füzetében mindenütt sz betűt ír s helyett és fordítva: ami annyit jelent, hogy a múlt század derekán még mindenki az ősmagyar eredetre valló selypítő kiejtést használta! Ugyanazt, amellyel a moldvai csángók és a dunántúli Örség falvai ma is élnek! Ez is bizonyítja e falvak ősiségét.

Zenei szempontból az a tanulság, hogy a füzetben levő dalok 1860 előtt a legnépszerűbbek lehettek Lászlón, s tanúságuk szerint a *frig* hangsor volt az uralkodó e területen.

[13] *Tempo giusto* ♩ = 84

Az la - sz - la - i Új ma - jor - ban Sok baó -
 var.
 raóny van az a - kol - ban. Sok baó raón - nak sok any - ja
 van, Ne - kém csak egy sze - re - tőm van.

ÖZV. GYÖKE ILLÉSNÉ KÁNTOR MÁRIA, 58 É.

2. Haózam előtt búzaverem,
 Rézsarkantyúm öszeverém,
 Te is, rózsaoóm, az cipődet.
 Nē szomorítsd a szívemet.
3. Haózam előtt fakad a saór,
 Elsaórozott az én csizmaoóm.
 Gyerünk, rózsaoóm, törölgesd még,
 Rézsarkantyúm tisztogasd még.

4. Szőlők, szőlők, maj megszőnnek,
Laónyok, laónyok, majd elvésznek.
Ugyan laónyok, mi' csinaóltok,
Maj lőbontjaók szép sudraóstok¹⁾

5. Aógas-bogas sűrű tőjfa;²⁾
Nem laóttam a rózsaóm még ma,
Nem is volt még ma víg napom,
Homályba borult csillagom...

1) sudrás=sodrott haj, lányviselet

2) tőjfa=tőlgýfa

14 *Parlando, rubato* ♩ = 124

Ha - za is el köl-ne mēn - ni. Jó e - gēs - sé gēi mon - da - ni
Apaóm - nak, a - nyaóm - nak, az én ked - ves ba - baómnak,
Hogy bē - vaol - tam ka - to - naó - nak.

ÖZV. GYÖKE ILLÉSNÉ KÁNTOR MÁRIA, 58 É.

2. Haza is el kölne mēnni,
Meg itt is kölne maranni,
Sötét az éccaka, babaóm, késérjél haza,
Męgszolgáólom még valaha.

3. Volt szeretóm tizenkettő,
Tęgnap is elhagyott kettő;
Az egyik elhagyott; a másók męg-
[tagadott,
Hogy katona gyerők vagyok...

A népballadák közül sikerült följegyezni Fehér Lászlóét igen szép előadásban, teljes szövegével. (Változata Bartók 29. p-nak; de 3 sora megegyezik a 23. p-ével.)

15 *Parlando* ♩ = 192

Laósz-ló, Laósz-ló, Fe-hér Laósz-ló, Lo-vat lo-pott Fe-hér Laósz-ló,
 poco rit. var rit. ♩ = 176
 ej de Laóvaógot a szél-ső ló-ra hé de Na-gyot pat-tant az us-to-ra.

KÓRÓGY, IZSÁK JÓZSEF, 49 É.

2. Nagyot pattant az ustora,
 Béhallatszott Gönc vaórosba
 Ki aósóra, ki kapaóra,
 Fehér Laószló fogaósaóra,
3. Fehér Anna mēghallotta,
 Hogy a baóttya el van fogva
 – Fogd be, kocsis, négy lovatdat,
 Tégy fel négy mérő aranyat
 * Tégy fel négy mérő aranyat
 * Szabadítsuk a bātyaómat.
4. Kocsis befogta ja lovat,
 Felöntötte az aranyat,
 Elindultak messzi útra,
 Baóttya szabadítaósaóra
4. Gyű te szürke, gyű te fakól
 Mēre van a börtőnajtó?
 Mēre van a börtőnajtó?
 – Ehun ni a börtőnajtó! –

6. Fehér Anna erre nem szólt,
Végigsétaolt a folyosón,
Folyosóról folyosóra,
Úgy jön a börtönajtóra.
7. Laószló, Laószló, kedves batyaóm,
Élöl-e még, vagy meghaltaól? —
— Sē nem alszok, se nem nyugszok
Mindig rólad gondolkozok,
* Térdig vasban, talpig gyaószba,
* Akasztófaóm vaórva vaórva,
8. Fehér Anna erre nem szólt,
Végigsétaolt a folyosón,
Folyosóról folyosóra,
Kérdő-bíró szabaójaóra.
9. — Uram, uram, Török Antal,
Adok négy mérő aranyat,
Adok négy mérő aranyat,
Szabadítsd ki a bātyaómat! —
10. Nem kell nékem az aranyad,
Haóljaól velem az éccaka,
Haóljaól velem az éccaka,
Kiszabadul bātyaód újra
11. = 6. (jön=mén)
12. Laószló, Laószló, kedves bātyaóm
Mit mondott a Török bíró:
Haójjak vele az éccaka,
Kiszabadul bātyaóm újra —

13. Ne haójj vele a bitanggal,
Akasztófaóra valóvâ,
Néked szüzességed vészzi,
Nékem fejemet lëvészzi. —

14.=8.

15. – Uram, uram, Török Antal,
Véled haólok az éccaka,
Véled haólok az éccaka,
(ha) Kiszabadul båtyaóm vissza! —

16. Alig hogy maór lefeküdék,
Kint a gangba békócsörgés,
– Ne félj Anna, Fehér Anna,
Lovak mennek itatóra,
* Lovak mennek itatóra,
* Zabla csörög a szaójukba

17.=11.

18. Laószló, Laószló, kedves båtyaóm,
Élöl-ë még vagy meghaltaól? —
Felelik a többi rabok:
– Elkísérték a zsandaórok

* Sik mezőbe, zöld erdőbe.

* Akasztófa tetejébe.

19. De nem szoktam aótkozaósom:
Mozsdó vized vérré vaójjon,
Törülköződ laóngot haónyjon,
Hogy égesse meg az arcod

* A dallam 2. felére.

20. Harminchaórom gyógypatika
 Ürüljön ki a száomodra,
 Harminchaórom derék szalma
 Rohadjon el az aógyadba!

A székely 2 soros ősi *parlando* dallamok méltó párja a 17. sz. dallam, amely ritmusban eltér ugyan az őssémától s inkább változatlan tempo giusto eredetű ritmusra vall, mégis föltétlenül az ősi stílusba (A oszt.) sorozható sorvégző záróhangjai, ötfokúsága és ősi szövege alapján.

16 *Parlando* ♩ = 154 *lassúva. ♩ = 136*

Tu-dod, eg-szer, kí-sán-gya-lom, mit fo-gad-ta-úl, Mi-kor en-gem leg-e-lő-ször
 meg csó-kol-ta-úl? Azt fo-gad-tad, nem sze-re-tesz ma-ár, csak en-gé-met.
 Ke-be-le-d-be zá-ro-dob-e jár én bú-szí-ve-met. csak en-gő-bú-szí-ve-

LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, 48 É.

Ősi dallamra gyakran alkalmaz a nép újabb szöveget, különösen, ha falubeli fontos eseményeket énekel meg. Ezt látjuk a kórógyi papnak múlt századbeli kirablásával kapcsolatban, amelyet Egyed János és Szávicz Milos követtek el.

A két közölt dallam egyúttal példája lehet a népdal kikristályosodási fokozatainak. Az első a 17. sz. primitívebb, kialakulatlan, főleg ritmusban, s csak utolsó versszaka költői emelkedettségű; míg a 18. sz. már kiforrott művészi értékű dallam, amely szerkezeténél fogva is be-

cses példánya az ősi stílusnak. (Hasonló A osztályú, 9 soros dallam összesen 4 volt ismeretes Bartók műve szerint.) Sajnos, szövege csak töredék, de remélem, kiegészíthető lesz következő gyűjtésem alkalmával. A mondatok elején érdekes a nem kötőszóként használatos s szereplése, ami a székely nyelvjárásra jellemző. Ez is bizonyítja, hogy Szt. László *székelyeket* telepített e falvakba (a már említett selypítő kiejtés érve mellett).

17) *Barlando* ♩ = 128

Felfo-ga-dolt É-gyed Mi-las - sal. Ho-gy ki hoz több pész az é-c-a - ka
De a Mi-las annyit nem ta-lált Mint É-gyeda kór-ó-gy, kór-ó-gyi pap - na-dt.

KÓRÓGY, ID. LOSA ISTVÁN, 58 É.

2. Egyed János volt az a vezér,
Ki a paphoz ment be legelőbb,
De ötet a nép nem ismerte,
Mert ő mingyaórt a népeket kötözte,
3. Megkötötte Bagót Ganyóval,
Saórit meg megkötötte Zsófi-val,
Lacit meg megkötötte Zsuzsaóval,
Apót meg megkötötte nanóval.

6) *Rubato* ♩ = 116

Szã-lics Milost el - löt - ték. Mély a - lom-ba te - met - ték.
Hej, te-ke - te föld hul-lott ráó Las-ka-i lán ba-rul ráó.

18) *Rubato* ♩ = 66

Szá-vity Mi-los, ked - ves paj-tá-som, vé-led é - gyütt
 a ván - do-lá-som, S raj-tad a sor, ve - rik
 a do-bot, S hogy fog-ják el a Szá - vity Mi -lost.

HARASZTI, BALÁZS FERENC, 32 É.

2. Szávity Milos volt az a vezér,
 Ki Kórógyba bément legelőbb
 A kórógyi papnak pénzéért
 És ő magának életijért
3. Megkötözték apót nanóval,
 a szolgálót a kapelánal
4. Visznek engem arra kifelé,
 A kórógyi faluvég felé
 S meg kell a kocsisnak alani,
 S másik oldalara fordulni.
5. S kutágasra szálott a veréb,
 Rózsam azt a kancsót ad erébb
 S ígyâl rózsam, ígyâl belőle,
 S tudom hogy nem halol meg tőle.

És most hadd következzen három remek dallam, amelyek a régi stílus ritkaság számba menő 10 szótagos csoportjához (A. oszt. V. mindössze 11 db. ismeretes Bartók sz.) szolgáltató értékes adatokat. A 20. sz. 1. és 3. dallamsorában alsó-kvint válasz nyomait fedezhetjük fel.

[19] *Rubato* ♩ = 144

E-sik e-só az ár-pa tar - ló-ra, Gyö-re ba-bám,
 ül-tess fel a ló-ra, Gyön-ge vs-gyok, nem bi-rok föl-
 ül-ni, Kis pej la-vam, nem a-kar fel-ven-ni.

HARASZTI, ILLÉS PÉTER ÁBEL, 81 É.

2. Esik eső, nagy sár van úcán,
 Ez a kislány mosogat a Vúkán (patak)
 Sírva mongya jaz édesanyjának:
 – Elvíték a rózsám katonának! —
3. Őszel szokót a daru elmenni,
 De tavaszal vizsâ szokót jöni.
 Most kezdtem én egy szölkét szeretni,
 Jaj, de sokat kell érte szenvedni!
4. Ha még ecör Aradra mehetnék,
 Arany gyűrőt, aran lâncot vennék,
 Arany gyűrőt, aran lâncot kettőt,
 Most találtam egy igaz szeretőt.

[20] *Parlando* ♩ = 116

Meg-é-gett a pet-rá-ce-i száð-laós. Ked-ves ró-zsaóm
hol tal-aol-junk haó-laóst? ^{van.} Hi-deg es-só ma-si két vaol-
la-mat. Mi-vel ta-ka-jom be a ró-zsaó-mat?

KÓRÓGY, IZSÁK JÓZSEF, 49 É.

2. Nem az aóm az igazi szerető,
Aki kettőt, haórmát, négyet szeret,
Hanem az az igazi szerető,
Ki halaólos-hótig egyet szeret.
3. Szomorúan nézék a zsebémbe,
Sem tallér, sem bankó nincsen benne.
Elköltöttem a szép szűzecskékre,
A kórógyi barna menyecskékre.
3. A vizen is azt mongya jaz kâró,
Nem lehetek én mindeniknek jó.
Kormaónyozzunk haót maór utójaóra
Úgy érijünk el rózsáóm tanyaójaóra.

[21] *Tempo giusto* ♩ = 108

Li-kózávél-lán ég a mécs, ég a mécs, El-szó-köth a

HARASZTI, MOSONYI MIHÁLY, 59 É.

2. Hány esztendő's lehettél, lehettél,
 Mikor engem szerettél, szerettél?
 – Tizenhárom, meg egy fél, meg egy fél,
 Kérettelek, nem jöttél, nem jöttél. —

3. Ángyom-asszony tanított, tanított,
 Karja közé szorított, szorított,
 Úgy megrikatott, úgy megrikatott,
 Mint a pukas (b) malacot, malacot.

a) cikó=kemence zuga kuckó

b) pukas=silány, elmaradott

Az újabb erdélyi stílus dallamaira emlékeztet a következő

HARASZTI, ID. POZSÁR ISTVÁN 79, É.

2. Én nem tudtam, hogy oly keserű a méz,
 Hogy te, rózsám ilyen álnok szóval élsz.
 Álnok szóval csaltad meg a szívemét,
 Verjen még a három Isten tégedet.

A dunántúli zenedialektusra jellemző a terc és szeptima emelés, ami különösen Harasztiban dūr hangsorúvá alakítja az eredetileg ötfokú dallamokat. De az eredeti ötfokúság annyira kézenfekvő, hogy az említett dallamokat az ősi stílusba sorolhatjuk (A oszt.). A közölt 23. sz. dallamnál emellett az 1–2. és 3–4. sorok közötti alsó kvint válasz nyoma is föllelhető, ami ősi eredetre vall.

23 *Tempo giusto* ♩ = 144

Hej, pin-tyó-ke, pin-tyó-ke, Rá-jül-tem a tűz-hely-re,
 A tűz a-lám pa'tan - tolt, Tor-kom na-gyot ri'-kan-tolt.

HARASZTI, MOSOMYI MIHÁLY, 59 É.

2. Hej kikerics, kikerics,
 Nekem rózsám nő keríts!
 Kerítek én magamnak,
 Te is keríts magadnak!
3. Hej búbánat, búbánat,
 Nem török én több nádat!
 Ha török is: egy szálat.
 A rózsámnak dudának

Közölt példánk bizonyítja, hogy egy újabb dallam («Gyenge Sándor» ismert nótája, amely eredeti alakjában is él a faluban) hogyan változik át frig-pentaton hangsorú ősi stílusú (A oszt.) dallammá (az eredeti dallam plagizálása révén). A szöveg első szaka még nagyon népszínmű hangulatú, a többi azonban ősi eredetre vall.

[24] *Poco rubato* ♩ = 96

Messziről a postás legény sírja szól, Aranyos le-velet hoz a ba-badmtól,

Mit ér nekem az a-ra-nyos le-ve-le, Ha ő maga, a kedves nem jő ve-le?

2. Hidegen fúj az őszi szél a taójon,
Ně baóncsd, ně baóncsd, bús szívemet, hadd
[faójjon.

U'ssem sokaó faój a szívem utaónad,
Előbb-utóbb megrepeszti a baónat.

3. Sötét fölhő beborítáó az eget.
Még akkor is beszélgettem tē veled.
Tudod-e, hogy mit fogadtál a nyáron?
Enyém leszél, még élél a viláógon!

4. Édēs anyaód mēgtiltotta tē neked,
Hogy én soha nem lēhetēk a tied.
Hadd tiltsa, had haragudjon, nem báónom,
Enyém lészēl mīg élēk a vilaógon.

5. Hogyha pedig megtiltsa az esküvőt,
Esküvőnk lesz majd a gyaószos temető.
Akkor többször kijöhet oda sírva,
De maór akkor együtt leszünk a sírba.
6. Nem tēhetēk én róla, hogy szeretlek,
Hogy én téged soha el nem felejtlek,
Ha raóm borul a fekete sírhalom,
Akkor majd nēm gondolok raód galambom!

A Bácskában, Baranyában újabb dallammal énekelt közismert szövegek szinte kivétel nélkül ősi stílusú dallammal élnek a szlavóniai szigetmagyarságnál.

Ilyen példa:

25 *Parlando* $\text{♩} = 128$

Ső-tē-te-dik, al-ko-nyo-dik, Ju-hász Pis-ta ká-rom-ko-dik,
De mi-haszna ká-rom-ko-dik: Mind a há-rom bujtár iszik.

HARASZTI, ILLÉS PÉTER ÁBEL, 81 É.

2. Egy iszik a Csőrepēsben,
A māsik meg a Mēnyősben,
Az harmadik a Morgóban,
Ő falkája csavargóba.
3. Hallod-e te Juhász Pista.
Tē vagy a számadó gazda!
Elveszet jaz buga bárân,
Ki fizeti meg az árât? —

4. Jó estét, jó bujtáramnak!
 Van-e kârom a falkában? —
 — Nincsen kârod, de nem is lész,
 Míg a falkád kezünkön lész! —
5. Szent-György napra vagy tavaszra
 Tavaszra vagy Szent-György napra
 Mëgnyirjök az anya-birkât,
 Majd kifizessük az árât! —

A régi stflushoz kell számítanunk azokat a kolomejka-ritmusú dallamokat, amelyek ősi kvintelő szerkezetet és pentatonikát tüntetnek fel. Ezek többnyire vaskos szövegű táncdallamok, melyeket a jókedv magas fokán szoktak énekelni. (»Disznótorba énekölte az apikaóm, mikó kisláony vótam« jegyezte meg a 26. sz. d. előadója.)

Harasztin több változatát jegyeztem le a közismert »Karádi kanásznótának«.

26 *Tempo giusto* ♩ = 112

Nemhi - aó-ba ne - ve - ze - tés a dur - jaók, a dur - jaók,
 Nem jár-juk má ked-ves ró-zsátóm sza-po-raón, sza-po-raón.
 Mi is lén-ne kis an-gyal-kaóm, szébb an-naól, jobb an-naól,
 Mëg-ö - lel-nél, paó-ras csá-kot úgy an-naól, úgy an-naól.

LÁSZLÓ, ÖZV. GYÖKE ILLÉSNE
KÁNTOR MÁRIA, 58 É.

27 *Tempo giusto* ♩ = 112

Lsi-lom, csa-lom csi-kós-né, Ko-po-gós gu-lyaós-né,
Sar-kon jáó-ro ju-haósz-né, le-gé-nyes mó-naór-né,
-Nem-csak éc-cér tét-tem a ke-zem a cs... re
Dir-meg, dör-mög a ba-nya e-gész é-le-té-be.

KÓRÓGY, IZSAK JÓZSEF, 49 É.

2. Dirmeg -dörmög a banya, mint az bolond bába,
Valahol egy ördög van, bújjon a banyaóba.
Sárkerék csillag ragyog, angyalom asszonyom,
Jobb a karod fejébe ájjon, mint a fejed faójjon!
3. Anyaómasszony a kerbe disznók utaón sétaól,
Baótyaómuram az faluban kenyeret kolébál,
Isten-adta kényere, ebatta hajmaója,
Kutylaóncos-terömtötte, üres tarisznyaója!

(7 éves korában tanulta az »apócsaótul«, aki ezt a nótát, gyerekkorában tanulta; tehát 1850 körül.)

Bár nem tartozik szorosan cikkem tervezett anyagához, mégis szólok az egyházi éneklésről. A falvak református népe a zsoltárokat is a maga szája íze szerint adja elő (pl. Kórógyón fríg hangsorú dallamokká alakítja őket).

Vannak azonban zsolnárszövegre énekelt népi dallamaik is, melyeket istentiszteleten kívül is énekelnek. Különösen halotti énekeik érdekesek (1. 28. sz.), de közlök egy régi dallamot (165. dicséret »utóvörs«), amellyel a vendéglátó gazda bocsátja el vendégeit. 29 sz.

[28] *Rubato* ♩ = 72

E mű-lan-dó vi-lág-ban el-vé-gez-tem é-le-tő-met,
 Szo-mo-rú ko-por-sóm-ba be is tőt-ték maór tes-tő-met.

Ya-gyon im maór bá-dogságom, Je-zu-sommal vi-gas-só-gom.

KÓRÓGY, DEZSÓ (PIKÓ) PÁLNÉ LABODA MÁRI,
 72 É.

[29] *Rubato* ♩ = 68

Maór ti-té-ket el-bo-csaót-lak Mint sze-rel-mes ven-dé-gi-met,
 Kik vi-se-li-ték zász-lo-mat.

Haj-za-tok-ban nagybé-ké-vel, és min-den-űit, Di-csé-re-tém
 min-den-ko-ran rit.

és jó té-tém Fe-rög-jon ti szá-ba-ja-tok-ban.

KÓRÓGY, BÓZSÓ ISTVÁN, 77 É.

Most pedig lássunk néhány szerkezetben idegen hatásra valló, de magyar földön termett ősi dallamot bizonyítéku arra, hogy a magyar népen végigzúdult idegen hatások hullámai ellenére is mennyire mindent magához idomított népikultúránk ereje.

A 30. sz. sorvégző hangjai miatt nem sorozható ugyan az ősi stílushoz, de kvintelő szerkezete miatt igen közel áll hozzá.

[30] *Tempo giusto* ♩ = 116

Égyszem szőlőt meg-é-het-nék Mindgyaórt jobban be-szél-het-nék
Ha a le-vé - ből i-hat-naom : É - ké-seb-ben da-lol-hat-naom.

KÓRÓGY, ID. LOSA ISTVÁN, 58 É.

2. Túl a Dunaón egy nyírfába
Talaóltam egy szép lēaónyra.
Hol a rubin, hol a gyémaónt?
A két karja liliomszaól.

3. Melle van bécsi retek-ből,
Szemöldöke mind selēmből,
Aszu szőlőből a nyaka,
Naód mézből még az ajaka.

A következő példa már közel áll az új stílus szerkesztés-módjához: Az 1—2. sor azonos; a 4. sor hasonló hozzájuk.

[31] *Tempo giusto* ♩ = 90

Me-leg a cín - ka-láón nye-le í-nak a duk-tor-nak,
El-é-géit a ró-zsám ke-ze
ró-zsa vi-zet ho-za-nak, Sej, az én é-des ga-lam-bom-nak.

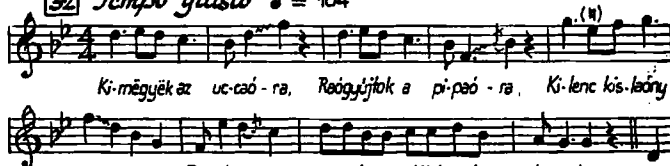
KÓRÓGY, ID. AMBRUS PÁL, 61 É.

2. Ha még egyszer legény lénnek,
Jaj, de szépen felöltöznek,
Elmennék a bálba, babaóm lako-
[dalmaóra.
Sej, ott maradnék éccakaóra.

3. Sír a mezei pacsírta,
Mind a két szemét kisírta.
Sírok én magam is, sír az én galambom
[is,
Sej, lehajlott értem az aóg is.

A fönti megjegyzés vonatkozik a 32. sz. dallamra is, amely pattogó »alkalmazkodó tempo giusto« ritmusával és 1—2., valamint 4. sorának hasonlóságával közel áll az új magyar dallamstílus zárt architektonikájához.

32 *Tempo giusto* ♩ = 104

Ki-megyék az uc-caó-ra, Reögyűjtök a pi-paó-ra, Ki-lenc kis-leány
gyűjto-gat-ja, De méga' is azt kivédnja, haójjak ve-le éc-ca-ka.

LÁSZLÓ, GAJNOK ISTVÁN, 60 É.

2. (Kórógyi szövegváltozat)
Piros kukoricasaól
Kapaólatlan maradtaól
Kökénszemű barna kisleány,
Csókolatlan, öleletlen, csókolatlan
[maradtaól

3. Hej, gimbelem, gombolom
 Piros baórsony fuszlikom (mellény)
 Harminchaórom gomb van rajta,
 Régi rózsáom neve rajta selömmel
 van kivarrva.

Viszont sokszor a zárt szerkezetű új stílusú dallamokat is megfogja a régi stílus átalakító ereje. A 33. sz. dallam első két sora emlékeztet a régi stílus »beszélő« dallamainak gyorsabb kezdéséhez és fokozatos lelassúdásához, mert csak 3. sora veszi át az egyenletes, feszes tánctempót, viszont 4. sora emiatt nem ismétli meg pontosan az 1. sort. Frig hangsora is a régi stílus öröksége, mert az új stílusban mindössze két frig dallam ismeretes!

Előadója – 80 éves – gyerekkorában tanulta az apjától (!) ami azt jelenti, hogy e dallam még a múlt század elején keletkezett!

33 *Tempo giusto* ♩ = 108

Még-ver-ték maór a réz-do-bot, el is kell ma-sé-rol-ni.

Az én ba-bám gyöngé szöve még is fog az ha-san-ni!

Ró-zsaóm el-fö-gök mæn-ni, de visz-sza fö-gök jön-ni,

Re-aóm re-kott csók-ja-i-dat visz-sza fö-gom szol-gaól-ni.

LÁSZLÓ, ID. GYÖKEMATI SÁNDOR, 80 É.

2. Akaór mēre jaórok-kelek, s nēkēm az irigyöm,
De én avval nem törődök, én csak mind kinēvetöm,
Van egy kedves galambom, e vilaóért nem adom,
Akaór éjjel, akaór nappal: magam véle mulatóm!

A 34. példa már határozottan új stílusú és mégis hány
szál köti az ősi stílushoz! Ékesítések, pentaton fordulatok,
az utolsó sor szabad (szinte paralel szerkezetű) ismétlése:
az aeol hangsor hangsúlyozása és szinte menekülésszerű
elkerülése a nem pentaton hangsorba tartozó hangoknak!
(A 3. sor utolsó ütemében.)

[34] *Tempo giusto* ♩ = 92

Bé-rēs le-gény mez-tél-lach mēnt szaón-ta-ni, Ki-lenc ko-vaócs
A csiz-mā-jaót ott hul-hat-ta pat-kol-nyi.

nem mer-te el-vaó-cól-nyi, Mert ű nem tud ró-zaós patkót csi-nyuól-ni.

LÁSZLÓ, PÖTE JÁNOS, 74 É.

2. Ha mēguntál kis angyalom szeretnyi,
Szabad neked maósikat is keresnyi,
Adjon Isten szébbet, jobbat naóladnaól,
Neköm pedig csak olyat, mint tē volnál.
3. Jaj de nehéz egy vaónkoson fekűnni,
Ki a pârjaót igazaón nem szereti!
Tudom én azt, probaóltam is, próbaólom.
De én aztat kutyaónak sem kíváónom.

Ez utolsó példák szemléleténél szinte ott érezzük magunkat annak az új stílusnak a bölcsőjénél, amely remeknél remekebb dallamokkal van képviselve a szlavóniai szigetmagyarság zenéjében, szerves folytatását adva az ősi zenei hagyományoknak. És érezzük a természet örök törvényét: a régit fel kell hogy váltsa az új, amely azonban folytatása annak hogy új életformát s így új népművészetet is teremtsen magának.

Ez az új népművészet az említett új népzenei stílus, amelynek szlavóniai dallamait ismertetni és a végső következtetéseket levonni nem e cikk feladata, hanem az e terület zenei anyagát részletesen feldolgozó zenei monográfiáé.